

Hijven raerieh noeri
jih alkohovlen bijre
dutnjien mij lea
eejhtege noerese
aaltarisnie 13–19 jaepieh

**DATNE
VIHKIELOMMES!**

DAN ÁVTESTE BYÖRH DOV NOERINE SOPTSESTIDH ALKOHOVLEN BÏJRE

Jieniebinie goerehtimmine maanah jÿh noerh leah gihtjel-gamme maam dah tuhtjeh vihkielommes dej gyhtjelassi bÿjre alkohovleátnoen bÿjre. Man ávteste naakenh veeljeh alkohovline nÿerhkedh gosse 14 jaepien báeries, mearan jeatjebh vuertieh alkohovlem jovkedh goske 18 jaepien báeries? Siejhme ussjedidh dihte maam voelph darjoeh lea vihkielommes. Goerehtimmieh vuesiehtieh gosse lea alkohovlen bÿjre, dellie raaktan eejhtegh dah mah leah vihkielommes tsevtsemefaktovre.

Dan aavrehke mijjeh eejhtegh amma! Mijjen akte sjÿere nuepie mijjen maanide tsevtседh jÿh dejtie reaktoe haaran nehkietidh. Men maakta váájnedh goh daate lea aelhkebe jiehtedh goh darjodh.

MAN ÄVTESTE NOERH JUVKIEH?

Noereste varki geerve almetjasse

Mearan noereste skearkege dallah geerve almetjasse dellie vuajnoeh jïh jieledevuekie jorkesieh. Daate sertiestimmie akte sâarhts loevenimmie eejhtegijstie vuesehte, jïh aalkove aktede identiteeteste goh mahte geerve almetje. Jeenjesh leah tjetskehke alkohovlem pryövedh jïh disse vuejnïeh goh akte iemie sille geerve jielede vööste.

Ektievoete

Sâemies noerh maehtïeh trumhpiestimmiem damtedh jovkedh dan ävteste «gaajhkh jeatjebh» dam darjoeh. Jeenjesh alkohovlem juvkïeh juktïe jââhkesjamme sjïdtedh mubpijste, jïh bieline årrode aktede ektievoeteste. Noerh leah tjetskehke alkohovlese jïh feestesne juvkïeh juktïe voelpigujmie lustestalledh.

Mij heannede

Mij noerine heannede gosse dïhte jâvka aaj tsavtsa mejtie jïh man ävteste noere jâvka mubpien aejkien. Jis noere damta satne vielie jielïje domtoe, lustebe sjædta jïh buerebelaakan mubpiegujmie trâjjede, dellie dïhte maahta alkohovleätnoem tsevtседh. Seamkalaakan sâemies noerh alkohovlem nuhtjïeh juktïe raessïem seadtoehtidh jallh goh soelkedassevierhtïe. Dah maehtïeh dâeriesmoerh jallh tjoeperrimmïeh utnedh mah unnebe domtoeh gosse leah tjïervesisnie.

DAALETJE VUEKIE – NAEMHTIE NOERH JUVKIEH DAAN BIEJJEN

Maahta vääjnedh goh noerh vaenebe alkohovlem juvkieh daelie goh aarebi, jñ seenhtebe aelkieh jovkedh. Akte hijven saernie. Dah aaj eejhtegidie vielie goltelieh goh jeenjesh mijjeste eejtegeboelvesne darjoejin. Jalhts daate akte hijven daaletje vuekie dle annje gellie nâake heannadimmieh mah jijhtieh gosse noerh leah tjïervesisnie. Juktie nööri noerh eah leah badth orrijamme jovkedh. Noerh eah dâärehtimmiem alkohovline utnieh jñ leah dan âvteste lissie præsehke gosse juvkieh. Dan âvteste vihkeles mijjieh eejhtegh noerine sopt-sestibie alkohovlen bijre. Doesth tjïelke njoelkedassh biejedh alkohovleätnoen bijre.

VAAHRA JÏH PRÄÄSEHKEVOETE – NOERH JÏH ALKHOVLE

Gosse alkohovlem jâvka dellie dihte mijjen aajlam tsavtsa. Aajla sjïdteminie goske 25 jaepien bâeries. Alkohovle maahta daam evtiedimmiem nâakelaakan tsevtsehd. Gosse alkohovlem jâvka dellie vuarjasjimmiemaahtoe geahpene jñ nâake heannadimmieh daamtajâbpoe sjugniehtuvvieh. Noere maahta aaj raastide tsööpkedh disse maam jïjtsasse jallh mubpide baajede.

Jearohke destie maam noere jâvka, man varke jâvka jñ man jïjnem jâvka, dellie vaahra læssene gosse alkohovlem jâvka.

- Gaajhke sáarhts ovlæhkoeh læssanieh gosse alkohovlem kråahpesne átna.
- Akte mij alkohovlem kråahpesne átna maahta aelhkebelaakan vædtsoesvoetem dáájredh jallh jýtse vædtsoeslaakan dáemiedidh.
- Sexem utnedh maam mænngan saangerde daamtajábpoe sjugniehtávva gosse tjërvesisnie.
- Guvvieh vaeltedh jìh luhpiedidh guvvieh vaaltasuvvieh mah mænngan ovvaajteles juakasuvvieh sosijaale meedijinie verkebe sjugniehtávva gosse alkohovle vîrresne.
- Gosse fer jìjnjem alkohovlem jávka maahta blackouts áadtjodh jìh maahta daerpies sjìdtedh pumpadamme sjìdtedh.
- Siejhmelaakan práåsehkábpoe sjædta jìh náakebe vuarja-sjimmiemahtoem átna gosse alkohovlem vîrresne átna.

GÅÆSSIE SOPTSESTIMMIEM VAALTA VOESTES AEJKIEN?

Ij Leah gæssie gih fer aareh maanine soptsestieh alkohovlen bijre. Dan daamtajábpoe jìh iemebe datne dov maanine alkohovlen bijre soptsesteh, dan aelhkebe sjædta dijese gåabpatjahkide. Gosse ræhpas dan bijre soptsesteh dellie datne dov maanese vueseht daate lea naakede man bijre eevre hijven soptsestidh.

GYHTJELASSH MAH MAEHTIEH BÄETEDH – DATNE RIEJRIES?

Gyhtjelassh alkohovlen bijre bätieh. Hoksh maana raaktan dutnjien bääta sov gyhtjelasigujmie. Dïhte sän dam dorje jis datne disse ryöjredamme, leah eerlege, iedtjem ätnah jïh ih ajve soptsesth, men aaj goltelh.

Ij leah daerpies datne dïhte mij gaajhkh vaestiedassh ätna, men datne edtjh barkedh juktie dam sijjiem utniehtidh goh dïhte misse dov maana bääta sov gyhtjelasigujmie.

SÄEMIES SÏEJHME GYHTJELASSH JÏH GUKTIE DATNE MAAHTAH VAESTIEDIDH

Maanah jïh noerh maehtieh gellie gyhtjelassh alkohovlen bijre utnedh. Gåarede gujht eerlege årrodd bieleden gaajhki jïjtse noeredääjresi bijre alkohovline soptsestidh. Daamtaï maana man akt jeatjah bijre gihtjie goh datne veanhtah. Vihkeles mujhtedh datne leah bihkedæjja, vielie goh histovrije-soptsestæjja.

Datne tjiervesisnie orreme?

Maam datne ussjedh lea tjiervesisnie årrodd? Manne dan jïjnjem jovkeme naan aejkien guktie mådtan sïjdtim mubpien biejjien. Ij lij dan murreds goh.

Man ávteste dan jijnjem jovkh gosse eejehtalleme?

Mijjeh geerve almetjh dagke vielie jovkebe gosse eejehtallebe jñh sijhtebe slaajperdidh. Maam datne tuhtjh gosse mijjeh vielie jovkebe gosse eejehtallebe?

Man ávteste datne jñh jeatjah geerve almetjh jovkede?

Manne jovkem dan ávteste manne smaahkem lyjhkem jñh dan ávteste alkohovle maahta mijjem geerve almetjidie viehkiehtidh slaajperdidh jñh hijven domtedh. Men maehetebe hijven domtedh jñh slaajperdidh jeatjahlaakan aaj. Daesnie dagke geerve almetjh saemies hijven raerieh daarpesjeh. Gellie hijven faantoeh alkovline gaavnesieh, men aaj gellie naake. Vuesiehtimmien gaavhtan alkohovle ij Leah hijven kraahpide mah sjidteminie, jñh dan ávteste tjuara 18 jaepien baeries arrodh ávtelen maahta jovkedh. Maam datne ussjedh geerve almetji alkohovlejovkemen bijre?

Guktie domtoe tjiervesisnie arrodh?

Maahtah ánnetji sváajpele domtedh jñh jis buerie bivsterisnie, dellie gaajhke maahta ánnetji lustebe vaajnedh. Men jis datne hajnoes dellie maahtah hajnoekábpoe sjidtedh. Alkohovle lea goh akte stueriedimmieklaase mijjen domtesidie. Gosse alkohovlem jovkh maahta vaahresne arrodh jijtjedh raasth dassedh, jiehtedh jñh darjodh maam akt maam ih lih sijhteme darjodh jis ih lih jovkeme. Jis fer jijnjem tjiervenh, maahtah aaj joekoen mádtan sjidtedh mubpien biejjien. Dellie maahtah dagke saangerdidh maam jeahteme jallh dorjeme.

Gaessie voestes aejkien jovkih?

Manne tjetskehke man ávteste datne disse onterdh. Daelie gosse leam geerve, ussjedem manne lim fer noere don aejkien, jñh lij buerebe orreme vuertedh.

BIJH TJIELKE NJOELKEDASSH

Arroeh tjölkehke datne ih jaahkesjh dov maana javka ávtelen dihte 18 jaepien baeries. Gosse datne tjölkehke dellie vaenebe hille noerh dejtie njoelkedasside tsöopkieh. Noerh sijhtieh iktesth pryövedh raastide sertedh, men seamma tijjen raasth jearsoes domtoeh dejtie. Naemhtie maehetieh aaj datnem «skálotjne» nuhtjedh juktie ije jiehtedh alkohovlese. «Ijje, im sijhth jovkedh juktie dellie daeriesmoeri sijse baatam mov eejhtegujmie». Noerebaelien jijnje ovjearsoesvoete, jñh dellie maahta hijven arrodh aktem «jabjoeh» eejhtegem utnedh misse maahta skálotem biejedh.

AELLIEH ALKHOVLEM VEDTIEH DOV MAANESE

Akte dejstie guhkemes jielije jiehtiegijstie mah gaavnesieh, jeahta lea vaesehke alkohovlem meatan seedtedh noeride gosse edtjeh feestesne minnedh, juktie dellie «hov daajrah maam juvkieh». Noerh mah aadtjoeh gaetesne maejstedh jallh jaahkesjimmie gaetesne aadtjoeh dah aadtjoeh alkohovlem jovkedh, vielie jñh daamtajábpoe álkone juvkieh sijjen voelpi gaskem seamma aaltarisnie.

ÄRROEH STÄERESNE

Vaeltieh iktesth tellefovnm gosse dov noere ringkie – jalhts gaskoeh jïjjen. Ärroeh maaje voereds guktie maahtah vuejedh dov maanam veedtjedh jis feestesne orreme.

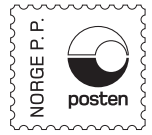
VOEJNGEHTH TJÄEJJINE – DATNE VIHKIELOMMES

Maahta haestiedihks ärrodh tjetskehke noerh gåetesne utnedh, men mijjieh eejhtegh tjuerieh doestedh tjëlke raasth bëjedh. Eejhteginie ärrodh ij leah akte gaajtjeme populariten bëjre. Gosse raasth biejh- dellie datne vueseht noere maahta datnem leajhtadidh. Datne lea eejhtege. Ij voelpe.

Måjhtelh dejtie ellen jeanatjommesidie noerebaelie dïeves gearoemistie, musihkeste, hijven dåäjresijstie jïh mojhtesijstie mah abpe jieledem ryöhkoeh. Mijjen maanah ajve löönes, jïh ävtelen hinnebe jårredh dellie dah leah biesiem laahpeme. Jalhts jaepieh varke vaesieh, dov akte sjïere nuepie aktem stoerre joehtsem jieliedisnie darjodh mearan dijïieh seamma rehpien nuelesne ärrode.

Blå Kors daam bihkedimmiem evtiedamme alkovihtesiebrine ektine AV-OG-Til jïh www.kjipeforeldre.no våaroeminie åtna. Dåärjeme Healsoedirektoraatete.

GIERIES EEJHTEGE NOERERE AALTARISNIE 13–19 JAEPIEH.

Dotkeme vuesehte dejnie fuelhkine gusnie tjielke njoelkedassh alkohovlen bijre utnieh, noere vaenebe jih vääregåbpoe javka. Akte hijven raerie lea dan åvteste dov noerine alkohovlen bijre soptsestidh jih tjielke njoelkedassh utnedh. Daennie bihkedimmesne raerieh åadtjoeh guktie maahtah dam riek-tesisnie darjodh. Ussjedh man åajvoeh barkoe datne åtnah goh noere-eejhtege - maehdedh dov maanam geajnosne jijtjeraa-rehkevoetese dæriedidh.

Noere datnem daarpesje.

Datne vihkielommes!

Blå Kors Norge
Storgata 38 - 0182 Oslo
Tlf: 22 03 27 40
post@blakors.no
www.blakors.no

 @blakors/#blakors

 facebook.com/blakorsnorge

 @blakors